

TOLOSA-RI

SAN JUAN BESPERA GABERAKO.

Atzo eta gaur, gau eta egun
Beti zaukazkit goguan.
¡Beti! neretzat zaude ¡Tolosa!
Gipuzkoako buruan;
Buruan atzo, gure lengoko
Lege santuen koruan,
Buruan orain, lege illaen
Luze dijoan ¡proguan!

Progu chit garratz guztiz illun
Kanta nainizuke gaur nik, (au
Bañan egunez, zu ikusita
Etzait gelditzen indarririk;
Atozkit, bada, gaba nigana,
Atoz arratza bertatik,
Nere biotzak lertu naidu ta
¡Tolosa-zu; ikusirik!

¡Erri maitea! ¿uste aldezu
Zutzaz gaudela azturik?
¿Uste aldezu ordu oetan
Bizi zerala bakarrik?
¿Uste aldezu badegula guk
Zu gabetanik bururik?
Burua an da ¡bai! Donostian,
¡Baña ez dauka gorputzik!

Gorputz au ¿non da? Billadeza-
Eguna argitu baño len, (gun
Onela ezin izango gera
¡Ez, Euskaldunak! ¡ez arren!
Lotsik batere baldin badegu
Eta biotzik barrenen,
Billadezagun, gure legeen
Gorputz ill ura non dagoen.

Abe-Marien ezkillak jorik
Gaba asi da pasatzen
Gure umeak abiaturik
Aita San Juan-i kantatzen,
¡O zer pozkida zoragarria
Kantonek ematen duen!
¡A penak, penak umilzaitezte!
San Juan daukagu ¡an goien!

Baña badator, eta gabiltzan
Gorputz on ura billatzen,
Amar orduak jotzen daude ta
Illargiak du argitzen,
Euskal-izarrak distiatuaz
Bidean gaitu zuzentzen,
Eta bazterrak iñillik daude
¡Defuntu beilla egiten!

Mendarte estu triste batean
Arkitzen gera sarturik:
Aritz bat dago gure aurrean
Galdua ¡ai!... ¡igarturik!,
Chapel gorri bat alde batetik
Eta churi bat bestetik
Dauzka zinzillik adarretatik,
Erdian gorputz bat illik!

Ikaraturik, oju sendo bat
Aditzendegu bertatik,
«Or daukazute—esatendigu—
Zuen etsaigoagatik;
Ill eta gero utzizenduten
Obiratu gabetanik;
¡Orain! obira zazute bada,
¡Tolosa-ra eramanik!»

¿Zer ikusten det? ¿ez du entra-
 ¿Ez eta ere begirik? (ñik?
 ¿Buzoi arrotzak jandiozkate
 Ezur uts-utsak utzirik?.....
 ¡O bizi latza! zoaz gugandik;
 ¡Oh!.... mendiak amildurik,
 Obiratuak geldi gaitean
 Euskaldunok: ¡bat egiñik!

Baña mendiak zut-zutik daude,
 ¡Eta gu doi-doi bizirik!,
 ¿Ill bear degu era onetan,
 Agerian gelditurik,
 Atzo ez ezik, gaur eta bigar,
 Buzoi oek mantendurik,
 Guse guraso Beotibarko
 Kondaira ederra galdurik?

¡Ez milla bider!; Elkargaitean,
 Gorroto charrak itorik;
 ¡Euskal-biotzak atozte onera
 Ta gorputz au ikusirik,
 Penaz ta damuz gañez egiñik
 Ta belauniko jarririk,
 Esan zaiogun Aita San Juan-i:
 ¡Elkargaitzatu Zerutik!

¡O Jaungoikoa! Ona non gauden
 Gure paltaz damaturik,
 Zure Legea aztu genduben
 Elkarren kontra jarririk;
 ¡Elkartugera! barkagaitzatu
 Miserikordiz beterik,
 ¡Begira zazu Euskal-errira!
 ¡Ez utzi Zure eskutik!

Gau erdia da; Zeru ta Lurrak
 Arrats brumetan gorderik,
 Jasotzendegu eskeletoa
 ¡Musuz ta malkoz; beterik!....
 ¡Etzan orduan, gure artean
 Negarrez ez zegoenik,
 Aritza ere negarrez zégoen,
 ¡Zeruko intzak bustirik.

Mendi tontorrak, chara luzeak,
 Baso illunak, ibarrak,
 ¡Denak!, lanbroak artuak daude
 Penen ondora sartuak,
 Ez dira ageri beren negarrak
 Baña ez dira chikiak,
 Ara errekek arreturikan
 ¡Beren lengo ur garbiak!

Zu Illargia ¿nora joan zera
 Izen ori ukaturik?
 Izar gurea ¿non gorde zera
 Gu bide gabe utzirik?
 ¡Au illunbea!.... ez da entzuten
 Ontzaren kanta besterik,
 Ohietako isiltasuna,
 ¡Pena bakarrik barrendik!....

Bi chapel aek erreditzagun
 Suturik emengo lartzak,
 Bide onean sartuko gaitu
 Beren azkeneko garrak;
 ¡Orain agurrak sekuletako
 Etsai madarikatuak,
 Zorigaiztozco deserakidak,
 Doakahe izanduak!

Bidean gera; gurekin dira,
 Ezur ¡ai! chit maite aek,
 ¡Tolosa! zugana dakartzigu,
 ¡Negar ez egin, gaiso orrek!
 Zure alderonz argi chiki bat
 Dauka chaolaren batek,
 Goazen arontza, goiza dator ta
 Andik gidaturik arrek.

Ez da chaola, baña badaude
 Arzaia eta Bildotsa,
 Aita San Juan-en ermita bat da
 ¡Zer arzaia! ¡Zer Bildotsa!...
 —Pater noster—bat, izan dedilla
 Emen orain gure otsa
 Orain; aurrera segi dezagun
 ¡Obiatzera gorputza!

Gu ermitatik ateratzen ta
 Andre triste bat sartutzen
 «¡Seme maiteak--doi-doi esanaz--
 ¿Ez alnazute ezagutzen?
 Ama Euskera nazute bada
 Azken laztan bat ematen,
 ¡Iltzera noa!, badakit ondo
 Zer ta nola zabilatzaten!

¡Gorputz au illik, esan zazute
 Ni zertarako nazuten!
 ¡Zertarako ni, nere obitik
 Atera ¡ai! ninduzuten!
 Ezpadet zertaz itz egiñikan,
 Ezpadakit non nagoen,
 ¡Nere oitura antziñekoak
 ¡Illak!..... arkiturik emen!»

¡Ama Euskera! iltzen bazera,
 Gu zurekin ilko gera;
 ¡San Juan gurea! atoz onera
 Guri arnasa ematera;
 Ama bat eta bere semeak
 Gatoz zuri eskatzera,
 Semeak onak ez gera, baña.....
 ¡Atoz Amaz kupitzera!

Egun-sentian sartzera goaz;
 Ama errezoan utzirik,
 Irtentzengera ermitatikan
 Alako poz bat arturik,
 Zeru ta Lurrak farrez dauzkigu
 Lanbroz oso garbiturik?
 Errechinolak deitzen digute
 ilgarondoko sorotik!

¡Egun-sentia! ¿zer dakarguzu
 Gau triste onen ondotik?
 ¡Errechinola! ¿nondikan zatoz
 Penak orla aztu nairik?
 «Mundu ontara ¡Amorioa!
 Etorri izan zan tokitik
 ¡Zerutik!..zuen Aita San Juan-ek
 Zuengana biralirik!

¡Poztuzaitzte! Ona non dagoen
 Igarondora jachirik,
 Zuen Amaren erregu onak
 Biotza chit bigundurrik;
 Atozte, bada, berarengana,
 ¡Zureak gera! esanik,
 Beraren itzak beti-betiko
 Gogoan ondo arturik.»

San Juan-ek dio: «Bizi zaitezte
 Guziok elkar arturik,
 ¡Nere erria! ¡Nere semeak!
 Ez galdu Erljiorik;
 Mundu onetan gora ta bera
 Batzuetan ibillirik,
 Ezda galdutzen sekuletako
 Jaunaz aztutzen ezdanik.

Maite zazute Euskera izkuntza
 Itz gaizto bat ez esanik
 Beraren bidez ¡Zerueta!
 Zuen biotzak alcharik;
 Etsai ichuak alperrrik dabiltz
 Gauz onak ondatu nairik,
 Onak izanik bizirik daude
 Illak diruditelarik.»

Ezkillak asten dira birunka
 Aingeruhoak kantari,
 Chori guztiak chiruliruka
 ¡Aritz ura! dute jantzi,
 Landare polit betibiziak
 ¡Ezur maiteak! estali,
 Eta ¡Tolosa!, zure negarrak
 Oriak ¡aan daramatzi!....

¡Ama Euskera! geldizaitea
 Erregututzen gugatik,
 Alargun zaude ¡maite maitea!
 Zure lege aek illik;
 Piztukodira, poztuzaitza,
 ¡Maitegaituzte Zerutik!,
 ¡Beti Euskaldunak izango gera,
 ¡Ama! ez izan bildurrik!

Ta zu ¡Tolosa! doagaraia,
 Eztezuna parekorik,
 ¿Konsolatua gelditzen zera
 Aita San Juan-i entzunik?
 Ala uste det; banoa bada
 Uzten zaitut laztandurik,
 ¡Ez adiorik..... maite nerea!
 ¡Ez adiorik!..... esanik.

ANTONIO ARZAC ETA ALBERDI

Donostian, 1882-ko Garagarrillaren 15-an.

Nuestro estimado amigo y colaborador el Sr. Arzac ha dedicado la precedente composicion á la villa de Tolosa, á cuyo Ayuntamiento ha remitido, como modesto obsequio, el primer ejemplar. Aquella Corporacion, en testimonio del aprecio con que la ha recibido, ha dirigido al Sr. Arzac y Alberdi la siguiente honrosa comunicacion:

«Hay un sello en que se lee: *Ayuntamiento de la M. N. L. y Valerosa Villa*. TOLOSA.— El Ayuntamiento de esta Villa á quien el señor Presidente ha leído la preciosa composicion poética dedicada por V. al Patrono San Juan Bautista y al Pueblo Tolosano, ha resuelto en sesion de este día dar á V. las gracias mas sinceras por su recuerdo, y al propio tiempo ha dispuesto sea examinada por una comision, con el fin de resolver si puede haber algun obstáculo en la impresion.—Dios guarde á V. muchos años.—Tolosa 20 de Junio de 1882.
 —El Alcalde-Presidente, JOSÉ ARANZABE.— El Secretario; MIGUEL SARASOLA.

Sr. D. Antonio Arzac y Alberdi.—San Sebastian.»)